

ACTA POLITOLOGICA

www.acpo.cz

RECENZOVANÝ ČASOPIS | PEER-REVIEWED JOURNAL

2020 | Vol. 12 | No. 2 | ISSN 1803-8220

BÍLEK, Jaroslav (2020). Příčiny represe a manipulace v hybridních režimech Latinské Ameriky. *Acta Politologica*. Vol. 12, no. 2, pp. 18–40.

https://doi.org/10.14712/1803-8220/33_2019

Published: 27/04/2020

Tento článek podléhá autorským právům, kopírování a využívání jeho obsahu bez řádného odkazování na něj je považováno za plagiátorství a podléhá sankcím dle platné legislativy.

This article is protected by copyright. Copying and use of its content and presenting it as original research without proper citation is plagiarism, which is subject to legal sanctions.

Katedra politologie Institutu politologických studií

Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Department of Political Science, Institute of Political Studies

Faculty of Social Sciences, Charles University

Příčiny represe a manipulace v hybridních režimech Latinské Ameriky¹

Jaroslav Bílek²

Abstact:

This article is concerning the topic of authoritarian repressive strategies in hybrid regimes in Latin America. Despite the current academic literature being interwoven with references to the presence of authoritarian repressive strategies in competitive regimes, there is only a little attention being paid to the analysis of their causes in hybrid regimes by the researchers. The goal of this article is to fill the gap, at least partly, and to contribute to resolving this issue by confronting the existing theoretical knowledge with the empirical reality of Latin America. The conclusions show that a big part of the theoretical knowledge that was gathered in recent years will need to be at least revised. First, I find that extensive international relations to the USA reduces the level of intimidation against oppositions, but not affect the other authoritarian repressive strategies. Second, the results show that rulers do not choose the form of repression based on whether they have or not they have a legislative majority. And finally, these results show that our ability to explain the causes of long-term repression is fairly limited.

Key words: *Latin america; hybrid regimes; menu of manipulation; transitology; comparative democratization*

Úvod

Ačkoliv mezinárodněpolitická situace po skončení studené války výrazně zkomplikovala vznik a udržení explicitně autoritářských režimů, nelze říci, že by ve světě po začátku třetí vlny demokratizace všechny formy autoritářství vymizely. Velmi specifická mezinárodní konstelace, vyznačující se především důrazem mezinárodního společenství na konání soutěživých voleb, vedla ke vzniku celé řady politických režimů, ve kterých sice existují demokratické instituce, ale držitelé moci se ve snaze o její udržení uchylují k celé řadě nedemokratických praktik (Castañeda 1996; Diamond 2002; Levitsky, Way 2010).

Jedním z areálů, kde je tento trend velmi zřetelný, je Latinská Amerika. Na základě překotného politického vývoje v posledním desetiletí jsme zde totiž svědky jasné hybridizace (Corrales, Penford 2011; Mainwaring 2012; Levitsky, Loxton 2013; Wayland 2013; Sanchez-Sibony 2013; Mainwaring, Peréz-Liñán 2015; Mayorga 2017; Balderacchi 2017) celé řady států (Venezuela, Bolívie, Ekvádor, Nikaragua a Honduras). Dosavadní studie hybridních

¹ Tato studie byl zpracována v rámci grantového projektu GAČR „Vztah mezi volební soutěživostí a vládními represivními strategiemi v hybridních režimech Latinské Ameriky“ (GAČR 18-21292S).

² Mgr. Jaroslav Bílek, Ph.D., Katedra politologie, Filozofická Fakulta, Univerzita Hradec Králové, Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové. Kontakt: Jaroslav.bilek@uhk.cz. Research ID Q-2381-2018. ORCID 0000-0001-9997-6430.

režimů se však v souvislosti s růžovou vlnou (Cannon, Hume 2012) snažily represivní jednání držitelů moci především popsat a ne vysvětlit (Anria 2016; Martí i Puig 2016; De la Torre, Ortiz Lemos 2016; Thaler 2017), což znamená, že toho o příčinách a důsledcích těchto jevů příliš nevíme. Známým nedostatkem komparativního výzkumu hybridních režimů totiž je, že se soustředí především na starší případy³ a jiné areály.⁴

Latinská Amerika je přitom více než vhodným areálem pro výzkum hybridních režimů hned z několika důvodů. První důvod je čistě praktický a souvisí se stavem „demokracie“ v této části světa. Pokud stále více obyvatel Latinské Ameriky žije v zemích, které se vzdalují ideálům demokracie, je nanejvýš vhodné pokusit se dějům v těchto zemích co nejvíce porozumět. Za druhé, Latinská Amerika je areálem, ve kterém se zrodil výzkum hybridních režimů jako takových, protože to byl právě článek Terry L. Karl o politických režimech Střední Ameriky (Karl 1995), který uvedl tento termín do soudobé politologie. Karl se sice ve zmíněném textu věnovala pouze režimům Střední Ameriky, ale již následující práce Merkela jasně ukázala, že nějakou formou hybridního postižení trpí většina režimů v tehdejší Latinské Americe (Merkel 2004: 51). Pokud k nastíněnému výčtu soudobých hybridních režimů přidáme „klasické“ příklady z tohoto areálu jako Mexiko na konci vlády PRI (Magaloni 2006), Peru za Fujimoriho (Carrión 2006), nebo Paraguay před vítězstvím prezidenta Luga (Abente-Brun 2009), je zjevné, že Latinská Amerika více než dobře naplňuje předpoklady pro areálově orientovaný výzkum středního počtu případů, po kterém v souvislosti s hybridními režimy volá řada uznávaných vědeckých autorit (Morse 2012: 189; Schedler 2013: 390).

Ve snaze o zacelení výše uvedených nedostatků si předložená studie klade za cíl odpověď na výzkumnou otázku, která je v souvislosti s nedemokratickým jednáním držitelů moci v hybridních režimech naprosto klíčová: *Které faktory ovlivňují míru represe a manipulace v hybridních režimech Latinské Ameriky?* Vzhledem k nastíněnému stavu (ne)poznání není cílem studie tvorba teorie, ale ověření teorií existujících, přesněji konfrontace existujícího teoretického rezervoáru s empirickou realitou zkoumaného areálu.

Struktura textu je následující. První část textu představuje použitý koncept hybridních režimů a jeho operacionalizaci. Druhá část osvětluje volbu konkrétních represivních a manipulativních strategií. Třetí část nastiňuje použité metody a výzkumný design. Po této části jsou představeny výsledky analýzy a text je ukončen shrnutím nejvýznamnějších zjištění.

Hybridní režimy

Za hybridní režimy jsou v této práci považovány takové režimy, které naplňují kritéria konceptu semidemokracie⁵ podle Mainwaringa, Brinkse a Peréze-Liñána (2001). Důvodem pro využití tohoto konceptu je přesvědčení autora o tom, že se nejlépe hodí k zachycení

³ Tento fakt je možné dobře demonstrovat na dvou asi nejvlivnějších knihách celého výzkumného směru. Publikace Stevena Levitskeho a Lucana Wayne (2010) se orientuje na režimy, které byly hybridní mezi lety 1990–1995 a práce Andrease Schedlera (2013) končí svůj výběr případů rokem 2002.

⁴ Existuje řada komparativních výzkumů z postkomunistického prostoru (Bunce, Wolchick 2011; Hauser 2017) nebo Afriky (Bogaards, Elischer 2016), ale v případě Latinské Ameriky takové práce dosud chybí. Jednou z mála výjimek je dnes již starší studie Smitha a Ziegler (2008), nebo práce Mayorgy (2017), která se však orientuje pouze na režimy v Andách.

⁵ Vzhledem k omezenému prostoru a výrazně empirickému zaměření předloženého textu odkážu zájemce o hlubší porozumění užitému konceptu k textu Bílek 2015, kde jsou podrobně diskutovány charakteristiky a rozdíly soudobých konceptů hybridních režimů.

soudobých režimně-politických procesů v Latinské Americe. K tomuto kroku vedou autora dva důvody. Prvním je prostý fakt, že jde o jediný koncept hybridních režimů, který byl vytvořen především pro potřeby tohoto regionu a navíc výzkumníky, kteří se na Latinskou Ameriku výhradně specializují.⁶ Druhý důvod je pak čistě praktický. Soudobé výzkumy o volebních podvodech a manipulacích jasně dokládají, že k těmto jevům zdaleka nejčastěji dochází v režimech hybridních (Davenport 2007: 11; Birch 2011: 70; Simpser 2013: 144). Z toho důvodu je vhodné pracovat s kategorií, která obsahuje všechny takové režimy.

To ve svém důsledku znamená, že občas kritizovaná „přílišná extenze“⁷ (Dvořáková, Buben, Němec 2012; Cassani 2014) celého konceptu semidemokracie není s ohledem na zvolený výzkumný design nevýhodou, ale naopak jasným záměrem. Cílem je totiž zařadit do analýzy všechny režimy, které mají soutěživé, ale nespravedlivé volby, čemuž v prostředí Latinské Ameriky nejlépe odpovídá právě zmíněný koncept semidemokracie. Mainwaring, Brinks a Peréz-Liñán totiž ve své trichotomické klasifikaci rozlišují mezi demokraciemi, semidemokraciemi a autoritářskými režimy. V tomto směru jsou pro ně demokracie režimy, které mají volby soutěživé a spravedlivé. Režimy autoritářské, tedy v kontextu Latinské Ameriky především Kuba naopak nemají soutěživé volby vůbec. Režimy semidemokratické pak naplňují stanovený požadavek, protože mají soutěživé volby, avšak držitelé moci se zde nezdárají pracovat s pestrou paletou represe a manipulace (Schedler 2002).

Tabulka 1: Klasifikace politických režimů v Latinské Americe 1980–2017

Země	od	do	K	Země	od	do	K	Země	od	do	K
Argentina	1980	1982	A	Guatemala	1986	1999	S	Panama	1980	1989	A
Argentina	1983	2017	D	Guatemala	2000	2001	D	Panama	1990	1993	S
Bolívie	1980	1981	A	Guatemala	2002	2017	S	Panama	1994	2017	D
Bolívie	1981	2006	D	Honduras	1980	1981	A	Peru	1980	1982	D
Bolívie	2007	2017	S	Honduras	1982	1998	S	Peru	1983	1984	S
Chile	1980	1989	A	Honduras	1999	2008	D	Peru	1985	1987	D
Chile	1990	2017	D	Honduras	2009	2017	S	Peru	1988	2000	S
Kolumbie	1980	2014	S	Haiti	1980	1994	A	Peru	2001	2017	D
Kolumbie	2015	2016	D	Haiti	1995	1998	S	Paraguay	1980	1988	A
Kostarika	1980	2017	D	Haiti	1999	2005	A	Paraguay	1989	2007	S
Kuba	1990	2017	A	Haiti	2006	2017	S	Paraguay	2008	2014	D
Dom. Rep	1980	1993	D	Mexico	1980	1987	A	Paraguay	2015	2017	S
Dom. Rep	1994	1996	S	Mexico	1988	1999	S	El Salvador	1980	1983	A
Dom. Rep	1997	2014	D	Mexico	2000	2016	D	El Salvador	1984	1993	S
Dom. Rep	2015	2017	S	Nicaragua	1980	1983	A	El Salvador	1994	2017	D
Ekvádor	1980	2003	D	Nicaragua	1984	1989	S	Venezuela	1980	1999	D

⁶ Zde narážím především na to, že kupříkladu práce Levitskeho a Waye (2010) vyloženě trpí tím, že byla vytvořena na základě analýzy případů hybridních režimů v Africe, ačkoliv oba autoři přiznávají, že s tímto areálem nemají vůbec žádné zkušenosti (Way 2016:1–4), což vlastně motivovalo výzkumníky kolem Matthijse Boggardse a Sebastiana Elichera k reakci v podobě knihy *Democratization and Competitive Authoritarianism in Africa* (2016).

⁷ Vedle toho je třeba připustit, že řada zahraničních odborníků na problematiku politických režimů v Latinské Americe naopak považuje konceptualizaci Mainwaringa a jeho kolegů za poměrně restriktivní, protože přehlíží problematiku rezervovaných domén (Wigell 2008: 233) nebo ekonomický kontext (Zinecker 2009).

Země	od	do	K	Země	od	do	K	Země	od	do	K
Ekvádor	2004	2017	S	Nicaragua	1990	1996	D	Venezuela	2000	2017	S
Guatemala	1980	1985	A	Nicaragua	1997	2017	S				

Poznámka: D= demokracie; A= autoritářství; S= semidemokracie.

Zdroj: Autor na základě Mainwaring a Peréz-Liñán 2010; 2014; Coppedge et al. 2019.

Operacionalizace je velmi jednoduchá. Pro časový úsek 1980–2014 je použita přímo klasifikace autorů celého konceptu (Mainwaring, Peréz-Liñán 2010; 2014). Pro roky 2015–2017 jsem k vymezení semidemokracie použil proměnnou *Liberal Democracy Index* z databáze V-Dem. S výjimkou Kuby, kterou jsem pro zjevnou absenci soutěživých voleb vyřadil ihned, jsem režimy s hodnotou tohoto indexu 0,5 a nižší zařadil do kategorie semidemokracie.⁸ Zvolené řešení umožňuje snadno a transparentně lokalizovat množinu případů, která by měla odpovídat kategorii semidemokracie.

Autoritářské represivní strategie

Autoritářské represivní strategie⁹ jsou pojmem pro pestrou paletu manipulativních a represivních technik, které užívají držitelé moci k ovlivnění výsledku voleb v hybridních režimech. Jde o tři dlouhodobé strategie (nerovný přístup k právu, omezování médií a kontrola ekonomiky), které nám znázorňují nerovnost herního pole (Levitsky, Way 2010b), a tři strategie krátkodobé, které se bezprostředněji vážou k samotným volbám (volební podvody, zastrahování opozice, nakupování hlasů). Hlavním rozdílem je to, že strategie v první kategorii se projevují spíše dlouhodobě a jsou většinou nenápadnější, kdežto strategie ve druhé kategorii představují spíše krátkodobou reakci držitele moci na aktuální politickou situaci. Jejich dopady tak mohou být bezprostřednější, ale zároveň i nepoměrně zjevnější, což ve svém důsledku může často spíše uškodit, protože tím na sebe držitelé moci mohou přivolat příliš mnoho nechtěné mezinárodní pozornosti. V souladu s majoritním přesvědčením poté předložená studie vychází z předpokladu Andrease Schedlera o tom, že v soudobém světě držitelé moci spíše racionálně vybírají konkrétní autoritářskou represivní strategii, než aby používali všechny (Schedler 2002). Většina studií se soustředí čistě na strategie krátkodobé (Schedler 2013; Simpser 2013; van Ham, Lindberg 2015) nebo dlouhodobé (Levitsky, Way 2010; Hauser 2017). Tato práce se však podobně jako studie Birch (2011) snaží o propojení obou přístupů.

Tabulka 2: Autoritářské represivní strategie

Strategie	Použité proměnné z databáze V-Dem
Zastrahování opozice	Election government intimidation
Volební podvody	EMB autonomy
Nakupování hlasů	Election vote buying
Kontrola ekonomiky	State ownership of economy

⁸ Stejně řešení pro lokalizaci celé „rodiny“ hybridních režimů použila kupříkladu Carolien van Ham a Brigitte Seim (2017).

⁹ Volba pojmu, který by zastřešil celou kategorii zkoumaných strategií, není jednoduchá a je věcí osobní preference. Práce zahraničních autorů pak většinou mluví o volební manipulaci (Schedler 2002; Simpser 2013). Ve své podstatě jsou však obě řešení stejně nedostatečná, protože jsou vždy analyzovány jak techniky manipulativní, tak represivní.

Strategie	Použité proměnné z databáze V-Dem
Omezování médií	Media bias + Government censorship effort – Media
Nerovný přístup k právu	Barriers to parties + High court independence

Zdroj: Autor na základě existující teoretické diskuze a manuálu V-Dem (Coppedge 2019b).

Výběr analyzovaných strategií (tabulka č. 2) byl proveden s ohledem na dosavadní stav teoretického poznání a možnosti databáze V-Dem. Pro každou z šestice strategií byla vybrána jedna nebo dvě konkrétní proměnné, které svým popisem nejvíce odpovídají teoretické představě o dané strategii. V případě, že je pro vymezení konkrétní represivní strategie použito dvou proměnných, je výslednou hodnotou jejich průměr. Takové řešení bylo zvoleno u dvou strategií a v obou případech je způsobené tím, že Levitsky a Way (2010) tyto strategie vymezují poměrně široce.

Zastrašování opozice je nejvíce přímočarou a nejviditelnější represivní strategií. Do této kategorie lze zařadit celou řadu projevů od kriminalizace opozičních politiků po jejich zastrašování, obtěžování a fyzické napadání. Souhrnně jde tedy o aktivity, které nás při vyslovení termínu represivní strategie napadnou jako první a jsou s fungováním nedemokratických režimů spjaté odjakživa. Snaha o kriminalizaci politických oponentů je v soudobých hybridních režimech častá všude na světě. Na vlastní kůži si to vyzkoušel třeba Félix Bécerra, kterého se snaží kriminalizovat bolivijský prezident Evo Morales (Página Siete 2017; El Diario Sociedad 2017) nebo svého času řada odpůrců prezidenta Fujimoriho v Peru (Conaghan 2005).

Ve vztahu k současným režimům je podstatné, že databáze V-Dem hodnotí zastrašování opozice ze strany „vlády, vládnoucí strany nebo jejich příznivců“ (Coppedge 2019b: 56). Násilí vůči režimu nepohodlným občanům se totiž v hybridních režimech Latinské Ameriky často dopouští skupiny, které mají charakter pouličních bojůvek nebo paramilitantních skupin. Držitelé moci se k nim často otevřeně příliš nehlásí, ale z jejich existence výrazně profitují a snaží se ji všemožně podporovat. Typickým příkladem jsou *Collectivos* ve Venezuele. Ve své podstatě jde o bandy složené „z civilistů, kteří mají policejní výcvik a od vlády dostávají výzbroj“. Strategie vlády je pak taková, že proti demonstrantům oficiálně nasadí jen policii, která má vodní děla a konvenční donucovací prostředky, avšak v dané oblasti zároveň operují zmíněné ilegálně vyzbrojené polovojenské skupinky, které policie nijak nemezuje (Torres, Casey 2017).

Další velmi viditelnou a tradiční strategií je přímá manipulace volebních výsledků neboli volební podvod. Pro jeho znázornění byla zvolena proměnná udávající nezávislost volebních komisí. Volební podvod je totiž v soudobé literatuře většinou vymezen jako situace, kdy volební orgány projevují nebývalou náklonost k držitelům moci (Schedler 2013: 99). Na podobný problém ostatně opakovaně upozorňují volební pozorovatelské mise, média a opozice v řadě hybridních režimů. Události spojené s volebními komisemi (Consejo Supremo Electoral a Consejos Electoral Municipal) se staly žhavým tématem předvolební kampaně v předloňských (2017) volbách v Nikaragui. Nezávislost volebních komisí sice v této zemi vzbuzovala jistě pochybnosti vždy, ale po návratu Daniela Ortegy k moci už neexistovala vůbec (Carter Center 2011: 4).

Třetí strategií je pak nakupování hlasů. Opět jde o strategii, jejímž cílem je přímo manipulovat s výsledkem voleb. Oproti předchozí je však více nejistá, protože korumpující nemá zajištěno, že ho korumpovaný opravdu bude volit (Lehoucq 2003: 248). Ve vztahu k této proměnné je však třeba mít na paměti, že databáze V-dem udává hodnotu nakupování hlasů obecně, a ne pouze ze strany držitelů moci (Coppedge et al. 2019b: 54–55).

V teoretické rovině lze předpokládat, že tento efekt nebude ve většině případů hrát velkou roli, protože ve většině nedemokratických režimů nemá opozice k dispozici dostatek finančních zdrojů k nakupování voličů. V Latinské Americe však existují státy, kde je nakupování hlasů poměrně běžnou součástí politiky bez ohledu na stranickou příslušnost. Typickým příkladem jsou podle soudobé literatury venkovské oblasti v Paraguayi (Finan, Schechter 2012). Vzhledem k těmto skutečnostem tak předložená práce k vyjádření této strategie používá nejlepší existující proxy proměnnou.¹⁰

Další častou strategií je ekonomická kontrola. Předchozí studie ukazují, že jde o jednu z nejdůležitějších proměnných, která silně determinuje manévrovací prostor opozice. V nedemokratických režimech s vysokou mírou ekonomické centralizace je pro opozici výrazně těžší získat finanční zdroje na svou kampaň (Greene 2010: 807–834; Weyland 2013: 18–32), což pochopitelně usnadňuje situaci vládě, která se může opírat o státní aparát nebo jeho finanční prostředky.

Předposlední strategií je omezování médií. Nejčastějším projevem této strategie je pak cenzura médií a jejich předpojatost (Boas 2005). Jako vhodný empirický příklad¹¹ zde může posloužit Honduras za vlády prezidenta Hernándezze. Národní telekomunikační komise (CONATEL) zde v roce 2016 rozhodla o uzavření kanálu Globo TV, který byl k vládě kritický. Z hlediska mediální zaujatosti pak budí rozpaky především nařízení, podle kterého se mohou od roku 2013 média oddlužit tím, že vysílají „*provládní reklamu*“ za podmínek, které nejsou transparentní a výrazně zvýhodňují prezidenta (MOE 2017: 7).

Poslední strategií je zneužívání právní moci. V tomto směru jde především o úpravu samotného hřiště, ve kterém probíhá politická soutěž, aby co nejvíce odpovídalo potřebám držitelů moci a pokud možno maximálně znesnadňovalo účast opozice. V praxi je pak opozici bráněno v účasti na politické soutěži s odkazem na nesplnění formálních podmínek¹² anebo jsou naopak formální podmínky upraveny tak, aby se držitelé moci mohli účastnit, i když jim to zákony jinak zakazují. Typickým příkladem první situace bylo znemožnění kandidatury opozičního kandidáta Luise Callejase na prezidenta Nikaragui ve volbách v roce 2016 (Krumholtz 2016; Salinas 2016). Nejčastějším projevem druhé situace je pak v současné Latinské Americe rušení a obcházení zákazu znovuzvolení vládnoucích prezidentů. Nejčerstvější zkušenost s tím má hybridní režim v Hondurasu (Criterio.hn 2017) a Bolívii (Blair 2017). Proměnná nerovný přístup k právu je pak ve snaze odpovídat tomuto popisu opět složena ze dvou proměnných.

Na samotný závěr je třeba alespoň stručně zmínit represivní a manipulativní techniky, které nejsou předmětem analýzy. Ve vztahu k legislativním úpravám hracího pole to je především nastavení samotného volebního systému.¹³ Příliš proporční volební systémy tak

¹⁰ Pro zjevnou nedostupnost lepších dat použili stejnou proměnnou i van Ham a Lindberg k vyjádření nakupování hlasů držiteli moci v Africe (van Ham a Lindberg 2015: 233–234).

¹¹ Pro většinu čtenářů bude asi daleko známější případ venezuelské televize RCTV, které režim Huga Cháveze odebral v roce 2007 vysílací licenci (Diario Las Américas 2018).

¹² Tyto „*podmínky*“ jsou pochopitelně často naprosto nesmyslné. Venezuelský prezident Nicolas Maduro tak třeba loni rozhodl, že opoziční strany, které se neúčastnily posledních lokálních voleb, nebudou připuštěny k volbám prezidentským (Semana 2017).

¹³ V souvislosti s těmito prvky si Schedler velmi trefně všimá toho, že jim často opozice nevěnuje příliš pozornosti anebo je sama podporuje. Vedle toho nemusí být podle jeho názoru takové prvky vždy automaticky nelegitimní nebo nedemokratické a jejich existence nevyvolává v řadě soudobých demokracií žádné kontroverze (Schedler 2002b: 107).

mohou například bránit tvorbě opoziční koalice.¹⁴ V této souvislosti se často zmiňuje vysoce proporční volební systém, který byl použit pro parlamentní volby v Nikaragui roku 1984 (Santiuste 2001). Podobně nejsou zahrnuty rezervované domény a předem rezervovaná křesla či různé povolební bonusy pro držitele moci.

Studie dále nijak nehodnotí načasování voleb. V tranzitologické literatuře je tento problém zmiňován především v souvislosti s konáním prvních voleb po přechodu k volebnímu režimu. Držitelé moci v takových situacích často mohou získat neoprávněnou výhodu, pokud například vyhlásí volby příliš brzy a opozice nemá dost času, aby seznámila potenciální voliče se svým programem. Dobrým příkladem takové situace jsou celostátní volby v Paraguayi 1989, kdy od vyhlášení voleb do jejich konání uplynuly pouze dva měsíce. Opoziční strany, kterým předtím bylo po desetiletí bráněno v činnosti, kvůli tomu nemohly vybudovat adekvátní stranickou strukturu nebo si zajistit prostředky na volební kampaň. A konečně, jsou vypuštěny i strategie, které jsou co do výskytu velmi ojedinělé a vztahují se především ke konkrétním volbám nebo státu. Zde opět můžeme jako dobrý příklad použít další volby v Paraguayi, tentokrát ty prezidentské z roku 1993. Vládnoucí strana Colorado tehdy v den voleb uzavřela hranice, čímž zabránila tisícům voličů, především těm žijícím v Argentině, volit (Boström 1994: 216–220).

Příčiny represe a manipulace v hybridních režimech Latinské Ameriky

První možné vysvětlení si všímá politické opozice. Přesněji toho, zda se opozici podařilo zformovat předvolební koalici. Teoretický předpoklad stojí na závěrech předchozích studií, které doložily, že opozice má větší šanci porazit ve volbách držitele moci (Howard, Roessler 2006), pokud je sjednocená.¹⁵ Soudobý výzkum dále ukazuje, že si jsou držitelé moci tohoto rizika většinou dobře vědomi a míra represe a manipulace stoupá s tím, jak se předvolební klání vyrovnává (Lehoucq, Molina 2002: 230; Simpson 2013: 64–65). Zvýšení represe by tedy mělo být reakcí na krátkodobý politický vývoj a pocit ohrožení držitele moci.

Hypotéza 1: Úroveň represe spíše vzroste, když dojde k vytvoření opoziční koalice.

Další tradiční vysvětlení se točí okolo ekonomické situace dané země. V logice tohoto vysvětlení může míru represe ovlivnit špatný vývoj hospodářství a zdroje z nerostného bohatství. Ekonomická krize s sebou většinou přináší pokles popularity držitelů moci (Haggard, Kaufman 1995) a ti jsou pak ve snaze o zatajení pravého stavu věcí anebo uklidnění situace,

¹⁴ Někteří autoři řadí mezi manipulativní strategie kooptaci části opozice na svou stranu (Magaloni 2006: 24–28) a s tím spojené politické dohody. Ačkoliv je pravda, že některé politické dohody jako třeba ta mezi Daniélem Ortegou a Arnoldem Alemánem z roku 1999 (El Pacto) mohou mít na kvalitu demokracie či politickou soutěživost velmi negativní dopad, nejsou do této analýzy zahrnuty, protože politická dohoda sama o sobě není nedemokratický prvek.

¹⁵ Pochopitelně může existovat i situace, ve které je opozice sjednocená, avšak nemá koalici. Jde o situaci, kdy se voleb účastní jen jedna opoziční strana, jež se zároveň může opřít o podporu nezanedbatelného počtu voličů. V analyzovaných případech je to situace Nikaragui v roce 2001, kdy opozici tvořila sama strana FSLN. Tato situace je pak chápána jako existence opoziční koalice. Zvolené řešení je totiž v logice předestřené teoretického argumentu a zároveň dovoluje rozlišit mezi situacemi nikaragujské opozice v roce 2001 a 2006. V prvním případě čelil režim homogenní opozici reprezentované stranou FSLN. Volební kampaň v roce 2006 však poznamenal rozkol v této straně, který vedl ke kandidatuře hned dvou sandinistických stranických formací (Lean 2007).

nucení sáhnout k některé z autoritářských represivních strategií. Existence nerostného bohatství podle teoretické literatury taktéž zvyšuje pravděpodobnost represe. Politologická literatura dokonce nabízí hned dvě odlišné teorie, které se vztahu nerostného bohatství a represe týkají. Podle první nerostné bohatství zvyšuje hodnotu státních úřadů, protože se jejich držitelé, vedle politické moci, mohou radovat i z ekonomické renty, což vede ke zintenzivnění předvolebního boje (Schedler 2013: 284; Michalik 2015: 53–85). Druhá teorie si všímá toho, že nedemokratické režimy bohaté na nerostné suroviny často využívají výnosy z těchto zdrojů k nakupování široké podpory obyvatelstva. Tato strategie je vysoce účinná v bohatých časech, ale výrazně komplikuje vládnutí v časech z ekonomického hlediska zlých. Rentiérské státy totiž často nemají rozvinuté jiné oblasti ekonomiky a v případě výpadků příjmů z nerostných zdrojů nejsou schopny tyto zdroje efektivně nahradit (Ross 2001: 329–337). Držitelům moci potom často nezbývá nic jiného než vzrůstající nespokojenosti čelit zvýšením represe vůči obyvatelstvu a politické opozici.

Hypotéza 2a: Represe spíše vzroste, když se zhorší ekonomická situace.

Hypotéza 2b: Represe spíše vzroste, když má země nerostné bohatství.

Hypotéza 2c: Represe spíše vzroste, když se zhorší ekonomická situace v zemích bohatých na nerostné suroviny.

Další vysvětlení si všímá rozložení sil v parlamentu. Tento argument ideově vychází z dělení hybridních režimů podle míry konsolidace moci. Podle tohoto předpokladu by se držitelé moci v hybridních režimech, kde nedisponují parlamentní většinou, měli uchýlovat spíše k volebním represivním strategiím. Tam, kde však již legislativní většinu mají, by měli od přímého ovlivňování voleb upouštět a orientovat se spíše na kontrolu médií a legislativních pravidel, protože jsou méně viditelná a výrazně účinnější (Schedler 2013: 198).

Hypotéza 3a: Krátkodobá represe spíše poklesne, když má držitel moci legislativní většinu.

Hypotéza 3b: Dlouhodobá represe spíše vzroste, když má držitel moci legislativní většinu.

Další část literatury upozorňuje na vztah mezi stabilitou nedemokratického režimu a státní kapacitou. V zemích, kde je státní kapacita vysoká, se mohou držitelé moci opřít o státní aparát, který je spíše funkční a loajální, což vede k tomu, že využívají především volební a institucionální manipulaci. V situacích, kdy je kapacita státu malá, jsou pak nuceni využít především z teoretického pohledu riskantnější metody, jakými jsou nakupování hlasů nebo násilné omezování opozice a protestujících (Seeberg 2014: 1269–1271).

Hypotéza 4a: Výskyt volebních podvodů je častější v zemích, kde je státní kapacita nižší.

Hypotéza 4b: Nakupování hlasů je častější v zemích, které mají nižší úroveň státní kapacity.

Hypotéza 4c: Zastrásování opozice je méně časté v zemích, kde je státní kapacita vyšší.

Poslední proměnnou, která by podle soudobé komparativní demokratizace měla ovlivňovat úroveň represe, jsou mezinárodní vazby (linkage) zkoumaného státu. Mezinárodní vazby zvyšují pravděpodobnost, že se nedemokratické jednání v dané zemi dostane do zahraničních médií a stane se předmětem zájmu vlivnějších aktérů v mezinárodním systému (Levitsky, Way 2010: 43–46). V logice této skutečnosti by se tak držitelé moci měli v zemích, které mají vysoký podíl zahraničních investic nebo jsou příjemci velkého množství zahraničních rozvojové pomoci, snažit vyvarovat příliš viditelných forem represe. Příliš viditelná represe a manipulace by totiž mohla vést k omezení těchto zdrojů nebo v krajním případě vyprovokovat mezinárodní sankce či intervenci.

Hypotéza 5: Krátkodobá represe spíše poklesne v zemích, které mají větší mezinárodní vazby.

Společným znakem dosud uvedených vysvětlení je, že pomocí nich lze vysvětlit výskyt jak krátkodobých, tak dlouhodobých forem represe. Teoretická literatura však zmiňuje i dvojici vysvětlení, které se vztahují výhradně k represí dlouhodobé. První vysvětlení si všímá absence demokratické minulosti zkoumaných států. Levitsky a Way v této souvislosti zmiňují především postkomunistické státy, ve kterých držitelé moci často výrazně zneužívají své pravomoci a těží z nadstandardních kontaktů s lidmi na pomezí novodobých ekonomických elit a mafiánského polosvěta (Levitsky, Way 2010b: 64). Politická realita soudobé Latinské Ameriky by měla být v řadě rysů podobná, protože zde existuje tradice neformálních praktik (Levitsky, Helmke 2006) a vztah mezi kvalitou demokracie a demokratickou minulostí již byl taktéž potvrzen (Mainwaring, Pérez-Liñán 2013: 386).

Hypotéza 6: Dlouhodobá represe je spíše vysoká v zemích, které mají krátkou zkušenost s demokracií.

Posledním faktorem, který by měl výrazně přispívat k nerovnosti herního pole, je ekonomická zaostalost (Haggard, Kaufman 2008). V zaostalých zemích je kvůli nedostatečné vyspělosti ekonomiky pro opozici těžší získat finanční prostředky na kampaň, protože neexistuje dostatečně velký ekonomický sektor, který by nebyl závislý na státní moci. Tato skutečnost navíc ztěžuje rozhodování voličů a lidí, kteří by jinak nějakým způsobem participovali na volební kampani opozičních stran. To, co je ve vyspělých demokraciích běžnou součástí politického života, s sebou totiž v těchto zemích často přináší nepříjemné konsekvence v podobě ztráty zaměstnání (McMann 2006). Ekonomická zaostalost má negativní konsekvence i pro svobodu médií. V chudých zemích je totiž vzhledem k nouzi a nižší průměrné gramotnosti menší oběh médií, což velmi usnadňuje jejich kontrolu (Levitsky, Way 2010b: 65).

Hypotéza 7: Dlouhodobá represe je spíše vysoká v zemích, které jsou ekonomicky zaostalé.

Výzkumný design

Analýza je ve snaze o co nejpodrobnější ověření výše představených hypotéz rozdělena na dvě části, které se od sebe liší především jednotkou analýzy. V případě krátkodobé represe jsou jednotkou analýzy volby na národní úrovni. Po zohlednění kritérií pro výběr hybridních

režimů tak do analýzy vstupuje 70 případů. Protože databáze, se kterými analýza pracuje, nabízí vždy pouze jedno pozorování pro daný kalendářní rok, jsou ve výběru případů zahrnuty vždy jen první volby v daném roce. To se týká především Kolumbie, kde se například v roce 1990 volilo na národní úrovni hned třikrát. V případě represe dlouhodobé je jednotkou analýzy režimní rok. Jedno pozorování tak udává hodnotu proměnných v daném státě během jednoho roku. Celkem je v tomto případě analyzováno 238 případů. Zvolené rozdělení je dáno především tím, že data pro krátkodobé represivní strategie jsou dostupná pouze v době konání voleb. Údaje o úrovni dlouhodobé represe se naproti tomu připravují každoročně, takže je vhodnější analyzovat jednotlivé režimní roky. Práce se tak snaží následovat rady odborníků, kteří upozorňují na to, že je třeba sledovat jednání držitelů moci po delší časové období, a ne pouze krátce před a po konání voleb (například Balík, Holzer 2006: 18). Až dosud však tyto hlasy nebyly vyslyšeny, protože obě studie příčin dlouhodobé represe (Birch 2011; Hauser 2017) si za jednotku analýzy vybraly volby.

Volba analytické jednotky ovlivňuje volbu regresního modelu. V případě krátkodobé represe je k analýze použita regrese s robustními korigovanými chybami (robust standard errors), kde klastrem jsou jednotlivé země (Hamilton 2003: 192). Ve snaze eliminovat možnou heterogenitu¹⁶ některých hybridních režimů, je pro každou závisle proměnnou vedle standardního modelu použit i model s tzv. fixními efekty (série indikátorových proměnných pro každý hybridní režim, vyjma referenční kategorie), které kontrolují všechny neměřitelné jevy, jež heterogenitu způsobují. Pro analýzu příčin dlouhodobé represe je použita pouze regresní analýza s robustními korigovanými chybami. To je dané tím, že v tomto případě je ověřován vliv nezávislých proměnných, jejichž hodnota se z roku na rok mění většinou jen minimálně (především socioekonomické a institucionální faktory), a tak není možné použít regresní analýzu s fixními efekty (Plümper et al. 2005).

Sjednocení opozice je operacionalizováno jako dichotomická proměnná, u které hodnota 1 znamená existenci opoziční koalice a 0 absenci. V případě modelu, kde je jednotkou analýzy režimní rok, je hodnota proměnné 1 i v první polovině následujícího volebního období. Zvolené řešení je sice poměrně provizorní, avšak zároveň jediné možné, pokud se chceme pokusit nějakým způsobem zachytit opoziční dynamiku. Předcházející studie použily k jejímu vyjádření většinou zisk opozice v předchozích volbách (Schedler 2013: 278). Takové řešení je však z hlediska zachycení možné dynamiky opozice ještě méně vhodné. Předně totiž neudává jednotu opozice, ale její volební výsledek, což spolu nemusí vždy přímo souviset. Vedle toho je zvolené řešení zvláštní, protože vlastně říká, že se ve volebním roce držitelé moci řídí více situací opozice v minulých volbách než aktuální předvolební situací. A konečně, takové řešení ignoruje situaci, kdy ke vzniku opoziční koalice došlo v průběhu volebního období. Příkladem takové situace je APC (Alianza Patriótica por el Cambio) v Paraguayi. Její kandidát vyhrál prezidentské volby v roce 2008, ale koalice vznikla již v roce 2005 (Abente-Brun 2009: 143).

Demokratická historie¹⁷ je operacionalizována jako součet let, během kterých byl daný režim mezi lety 1900–1977 soutěživým režimem. Data pocházejí z databáze Mainwaringa a Péreze-Liňána (2010) a výpočet je stejný jako v pozdější studii těch samých autorů.

¹⁶ Heterogenita jednotek (v našem případě politických režimů) znamená, že se země v průměru u závisle proměnné liší způsobem, který nelze přímo vysvětlit pozorovatelnými proměnnými (Wilson, Butler 2007).

¹⁷ Pro vyšší spolehlivost získaných závěrů byla ověřována i alternativní operacionalizace, kdy bylo použito proměnné *liberal democracy index* z databáze V-dem. Za každý rok, kdy byla její hodnota nad 0,5, získal sledovaný režim jeden bod. Výsledek však byl velmi podobný, a tak je opět uvedena jen první představená varianta.

Za kalendářní rok, kdy byl režim demokracií tak získává 1 bod a za rok, kdy byl semidemokratický, 0,5 bodu (Mainwaring, Pérez-Liñán 2013b: 384). Nejdelší demokratickou minulost tak ze zkoumaných režimů má Venezuela (27 let) a nejkratší Mexiko (1 rok).

Data pro ekonomické proměnné pocházejí z databáze *World Bank* (WB 2018). Ekonomická situace je hodnocena na základě proměnné *GDP growth* (annual %) a nerostné bohatství podle *Total natural resources rents* (% of GDP). Vedle obou proměnných samostatně byl v logice argumentu pro hypotézu 2c sledován i interakční efekt obou proměnných. Použitá hodnota je dvouletý průměr zaznamenaný v čase t-1 před konáním sledovaných voleb. Zdrojem dat pro proměnnou legislativní většina byla databáze politických institucí (DPI 2017) a vlastní znalost sledovaných případů. Zmíněný důraz na vládní stranu však může udávat poměrně nepřesný výsledek, protože nebere v potaz situace, kde se tvoří spíše stranické bloky, které buď podporují, nebo nepodporují zvoleného prezidenta. Typickým příkladem takové situace je Kolumbie. V těchto případech tak bylo hodnoceno, zda má legislativní většinu celý blok prezidentských stran.¹⁸

Kapacita státu je po vzoru van Ham a Seim operacionalizována prostřednictvím proměnné *State Authority Over Territory* z databáze *V-Dem* (van Ham, Seim 2017: 15). Oproti ostatním proměnným je však v případě této jediné proměnné použita verze databáze z roku 2016 (Coppedge et al. 2016), protože později byla tato proměnná vyřazena. Mezinárodní vazby jsou operacionalizovány jako výše investice USA v dané zemi vůči HDP.¹⁹ Data pro americké investice pochází z databáze *Bureau of Economic Analysis* pro velikost HDP znovu z WDI. Práce se tak oproti předchozím studiím, které pracovaly s celkovým objemem mezinárodních investic (Howard, Roessler 2006: 373) nebo mezinárodního obchodu (Schedler 2013: 245), snaží zohlednit rozdíly v politické orientaci poskytovatele finančních zdrojů. Omezení pouze na USA je pak dáno tím, že jde podle existující teoretické literatury o nejdůležitějšího „demokratizačního“ aktéra ve zkoumaném areálu po konci studené války (Mainwaring, Pérez-Liñán: 2013). Protože by podle teoretických předpokladů měly mezinárodní faktory hrát roli spíše ve střednědobém časovém úseku (Levitsky, Way 2010), je použit čtyřletý průměr v čase t-1.²⁰

Vedle již představených proměnných, které se vážou k testovaným hypotézám, jsou v analýze přítomny také dvě proměnné kontrolní. Jelikož jsou do výběru případů zahrnuty všechny národní volby ve zkoumaném časovém úseku, odlišuje první kontrolní proměnná typ voleb. Teoretická literatura předpokládá, že by míra represe měla být vyšší u voleb prezidentských a souběžných, protože jsou důležitější (Schedler 2013: 236). Druhá kontrolní proměnná potom na základě dat z databáze *V-Dem* sleduje míru násilí během voleb ze strany nevládních aktérů (*Election other electoral violence*). Kontrola tohoto faktoru je důležitá, protože v některých ze zkoumaných případů probíhal vnitrostátní ozbrojený konflikt a je tedy legitimní předpokládat, že represe ze strany režimu může být odpovědí na násilné jednání opozice nebo širší veřejnosti.

¹⁸ Například v roce 2006 byl prezidentem Álvaro Uribe a jeho blok tvořily strany Partido de la U, Partido Cambio Radical, Partido Conservador Colombiano.

¹⁹ Analýza byla provedena i s alternativní operacionalizací. Prvně, kdy byla použita velikost rozvojové pomoci USA v dané zemi vůči HDP. Podruhé byla jako alternativní operacionalizace zvolena velikost exportu dané země do USA. Výsledky se však příliš nelišily, a tak je v práci uvedeno pouze první užití řešení.

²⁰ Data o investicích USA jsou dostupná pouze v časovém rozmezí 1984–2016. Pro volby v Kolumbii 1982, Salvádoru 1984 a Hondurasu 1985 je proto místo čtyřletého průměru použita první dostupná hodnota v datasetu.

Analýza

Pearsonův index korelace mezi nezávislými proměnnými dokládá, že vzájemná korelace mezi dvěma nezávislými proměnnými je vždy v Hendlem (2009) doporučeném intervalu $(-0.8; 0.8)$, což vylučuje riziko multikolinearity (viz příloha 1 A 2). Regresní analýza dokládá, že přítomnost opoziční koalice (H1) vesměs zvyšuje míru krátkodobé represe. Efekt této proměnné je sice v modelech s fixními efekty nižší a statisticky nevýznamný, avšak s výjimkou posledního modelu evidentní. Důležitost statistické významnosti je pak dobré ve vztahu k cílům této studie nepřeceňovat, protože analýza pracuje s celou existující populací případů (Soukup, Rabušic 2007). Dopad ekonomické krize (H2a) se potvrdit nepodařilo. Krátkodobý ekonomický vývoj dané země totiž míru represe ovlivňuje, avšak v opačném směru, než jaký předpokládá ověřovaná teorie. Vliv nerostného bohatství (H2b) na zastrašování opozice a volební podvody je pak nejednoznačný, protože se výsledky výrazně rozcházejí s ohledem na použitý model. Konzistentní je pouze vliv na nakupování hlasů. I ten je však opačný, než předpokládala teorie.

Tabulka 3: Efekt představených proměnných na vybrané krátkodobé autoritářské represivní strategie

	Zastrašování opozice		Volební podvody		Nakupování hlasů	
	Model N	Model F	Model N	Model F	Model N	Model F
Vysvětlující proměnné						
Kapacita státu	0,006	-0,002	0,008	0,006	0,010**	0,009**
	(0,047)	(0,026)	(0,041)	(0,004)	(0,024)	(0,020)
Legislativní většina	0,251	0,178	0,180	0,03	0,170	0,169
	(0,153)	(0,114)	(-0,110)	(0,120)	(0,124)	(0,130)
Opoziční koalice	0,458**	0,142	0,460**	0,155	0,210*	-0,023
	(0,225)	(0,136)	(0,040)	(0,205)	(0,172)	(0,110)
Mezinárodní vazby	-0,146*	-0,113	-0,040	0,180**	-0,100	-0,034
	(0,070)	(0,125)	(0,064)	-0,046	(0,072)	(0,082)
Meziroční vývoj HDP	-0,049	0,194**	0,134**	0,053	0,052	0,139***
	(0,078)	(0,054)	(0,057)	-0,057	(0,049)	(0,059)
Nerostné bohatství	0,139	-0,047	0,319***	-0,224	-0,270*	-0,210
	(0,126)	(0,088)	(0,063)	-0,063	(0,083)	(0,090)
GDP*Bohatství	0,024	-0,102**	0,070	0,020	0,022	-0,040**
	(0,035)	(0,025)	(0,053)	(0,045)	(0,046)	(0,018)
Kontrolní proměnné						
Opoziční násilí	0,276**	0,383*	0,213**	0,464**	0,124	0,069
	(0,113)	(0,095)	(0,078)	(0,150)	(0,080)	(0,200)
Volby	-0,082	0,067	-0,092	0,140*	-0,107	0,209**
	(0,114)	(0,098)	(0,153)	(0,067)	(0,150)	(0,076)
Konstanta	-0,133	1,71***	0,275	-0,474	1,64**	-0,059
	(0,368)	(0,301)	(0,928)	(0,681)	(0,339)	(0,542)
Počet případů	70	70	70	70	70	70
Počet zemí	13	13	13	13	13	13

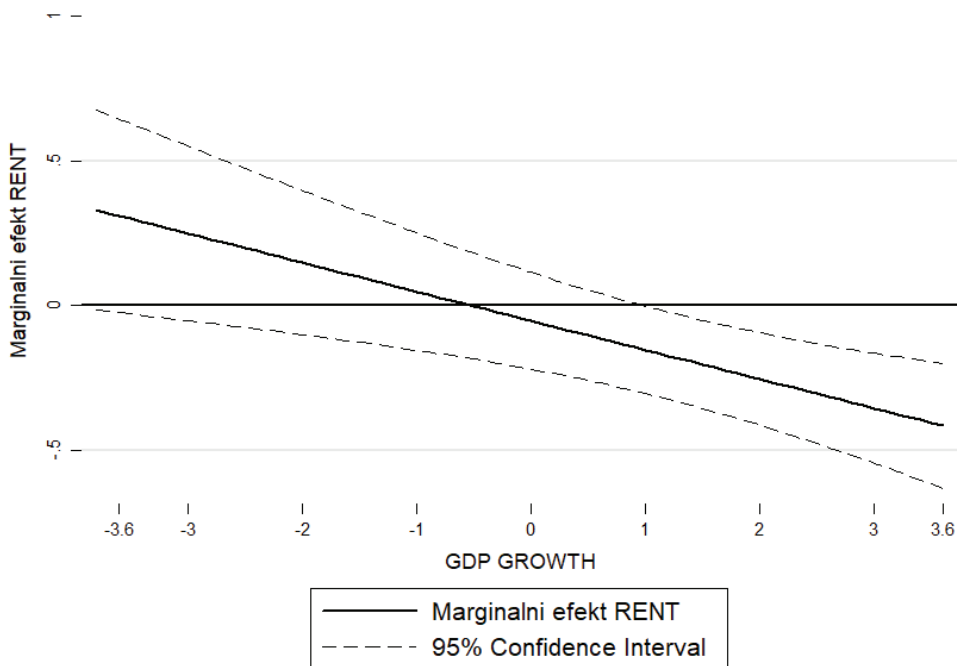
	Zašrašování opozice		Volební podvody		Nakupování hlasů	
	Model N	Model F	Model N	Model F	Model N	Model F
R-sqr	0,425	0,782	0,460	0,839	0,335	0,777

Poznámka: robustní korigované chyby v závorkách; fixní efekty v modelech F jsou zahrnuty, ale nezobrazeny; ***p < 0.01; **p < 0.05; *p < 0.10.

Zdroj: vlastní zpracování.

Možné vysvětlení by mohlo spočívat v tom, že státy, které jsou bohaté na nerostné suroviny, mají dostatečný přísun finančních zdrojů a organizačních kapacit na to, aby si mohly přízeň voličů kupovat dlouhodoběji během celého volebního období. Příkladem takového jednání může být patronáž skrze Komunální rady (Consejos Comunales) ve Venezuele (Handlin 2016). Očekávaná interakce mezi vývojem HDP a nerostným bohatstvím (H2c) se prokázala pouze ve vztahu k zašrašování opozice. Na základě druhého obrázku je možné říci, že v zemích bohatých na nerostné suroviny vzrůstá hodnota této represivní strategie pouze v časech poklesu HDP. V časech, kdy ekonomika roste, je totiž vliv nerostného bohatství negativní. Teoretický předpoklad se tedy potvrdil. Hypotézu 3a je možné odmítnout úplně, protože ve všech představených modelech se ziskem legislativní většiny stoupá krátkodobá represe.

Obrázek 1: Interakční efekt nerostného bohatství a růstu HDP na zašrašování opozice.

Zdroj: vlastní zpracování.

Vztah mezi kapacitou státu a mírou konkrétní represe (H4) se taktéž nepotvrdil. Tentokrát však především s ohledem na to, že vazba mezi proměnnými je velmi slabá. Otázkou k diskusi samozřejmě zůstává, zda je to způsobeno zvolenou operacionalizací nezávislé proměnné nebo faktickým stavem empirického světa. Vliv mezinárodních vazeb (H5) se opět potvrdil jen částečně. Míra zašrašování opozice a nakupování hlasů opravdu klesá s tím, jak roste

intenzita mezinárodních vazeb s USA. Zarážející však je, že četnost volebních podvodů by podle fixního modelu měla stoupat. První model pak sice znázorňuje vztah v požadovaném pořadí, ale jen velmi slabý.

Tabulka 4: Efekt představených proměnných na vybrané dlouhodobé autoritářské represivní strategie

	Média	Ekonomika	Právo
	Model 1	Model 2	Model 3
Vysvětlení Levitskeho a Waye			
Historie	0,538**	-0,472***	-0,298*
	(0,183)	(0,102)	(0,168)
Nerostné bohatství	-0,484**	0,695***	0,008
	(0,124)	(0,0945)	(0,171)
Bohatství	-0,049	0,306***	0,445***
	(0,112)	(0,0406)	(0,093)
Kontrolní proměnné			
Opoziční koalice	-0,229	0,060	0,333
	(0,408)	(0,182)	(0,298)
Legislativní většina	0,368	0,253	0,276
	(0,400)	(0,190)	(0,365)
Meziroční vývoj HDP	0,194**	-0,055	0,050
	(0,168)	(0,059)	(0,117)
Mezinárodní vazby	-0,003	0,0061	-0,005**
	(0,002)	(0,0011)	(0,002)
GDP*Bohatství	-0,046	-0,012	0,008
	(0,0302)	(0,038)	(0,171)
Konstanta	-0,064	-0,018	0,028
	(0,276)	(0,206)	(0,268)
Počet případů	238	238	238
Počet zemí	14	14	14
R-sqr	0,315	0,721	0,252

Poznámka: robustní korigované chyby v závorkách; ***p <0.01; **p <0.05; *p <0.10.

Zdroj: vlastní zpracování.

V případě analýzy příčin dlouhodobé represe je prvním zjevným rozdílem, že oproti předchozí analýze dokáží představené modely vysvětlit výrazně menší množství variance, především tedy v případě omezování médií a vyloučení opozice. Pokrytí modelu vysvětlujícího kontrolu ekonomiky je oproti tomu značně vysoké. Všechny modely však překračují 25 % což je podle soudobých metodologů publikovatelný výsledek regresní analýzy (Radaelli, Wagemann 2018). Přítomnost opoziční koalice (H1) prokazatelně zvedá pouze úroveň legislativní represe. Vztah mezi ní a kontrolou ekonomiky je zanedbatelný a v případě omezování médií dokonce zjišťujeme, že ji existence sjednocené opozice snižuje. K těmto závěrům však musíme přistupovat s krajní opatrností, protože jedním ze specifických rysů politiky v hybridních režimech Latinské Ameriky je, že mimo několika výjimek je opozice spíše velmi fragmentovaná a nejednotná. Soudě podle získaných výsledků nebude příčinou zvýšení dlouhodobé

represe ani krátkodobé zhoršení ekonomické situace (H2a a H2c). H3b se potvrdila. Ke zvýšení dlouhodobé represe dochází v situacích, kdy mají držitelé moci legislativní většinu. Poněkud překvapivě nebyl identifikován žádný vliv zahraničních investic (H5).

Nejzajímavějším výsledkem analýzy však je, že předpoklady Levitského a Wayne se příliš nepotkávají s empirickou realitou. Větší zkušenost s demokracií (H6) totiž sice snižuje míru kontroly ekonomiky a nerovného přístupu k právu, ale nevylučuje výrazné omezování médií. Ani skóre dalších dvou testovaných proměnných není o moc lepší. Omezování médií je sice častější v zaostalých zemích, avšak kontrola ekonomiky a nerovný přístup k právu je obvyklejší v těch bohatších. Nerostné bohatství (H2b) pak opravdu zvyšuje úroveň ekonomické kontroly, ale nezvyšuje mediální nsvobodu, což jde proti teoretickým předpokladům i závěrům jiných studií (například Kellam, Stein 2016).

Tabulka 5: Efekt představených proměnných nerovnost herního pole

	Nerovné pole	
	Model 1	Model 2
Vysvětlení Levitského a Wayne		
Historie	-0,333	-0,532**
	(0,357)	(0,181)
Nerostné bohatství	0,507*	0,517**
	(0,276)	(0,185)
Bohatství	0,435**	-0,184
	(0,156)	(0,200)
Kontrolní proměnné		
Opoziční koalice	0,083	
	(0,507)	
Legislativní většina	0,413	
	(0,487)	
Meziroční vývoj HDP	0,268	
	(0,205)	
Mezinárodní vazby	-0,011**	
	(0,005)	
GDP*Bohatství	-0,039	
	(0,071)	
Konstanta	4,49***	3,44***
	(0,292)	(0,156)
Počet případů	238	620
Počet zemí	14	19
R-sqr	0,387	0,213

Poznámka: robustní korigované chyby v závorkách; ***p < 0.01; **p < 0.05; *p < 0.10.

Zdroj: vlastní zpracování.

Možnou příčinou nízké úspěšnosti posledních zmíněných vysvětlení je, že Levitsky a Way ve svých textech vždy mluví o herním poli jako celku a nerozdělují ho na jednotlivé kategorie a zároveň ani blíže nespecifikují, zda předkládají kořeny nerovnosti v hybridních režimech

nebo politických režimech obecně. Ve snaze o co největší možnou korektnost k autorům těchto předpokladů byla celá analýza provedena znovu se závisle proměnnou, která by měla co možná nejvíce odpovídat jejich představě o nerovném herním poli.²¹ Druhý model se pak dokonce neorientuje jen na hybridní režimy, ale na všechny soutěživé režimy v Latinské Americe mezi lety 1980–2017.

Výsledky prvního modelu potvrzují předpoklad o dopadech historie a nerostného bohatství. Očekávání ohledně vztahu ekonomické zaostalosti se však stále nepotvrzuje, protože herní pole je více nerovné v bohatších státech. Zmíněný nesoulad mezi představenou teorií a empirickou realitou hybridních režimů je v případě Latinské Ameriky možné vysvětlit specifiky zkoumaných případů. V analyzovaném období totiž byla úroveň dlouhodobé represe v chudších státech jako Paraguay nebo Nikaragua dlouho relativně nízká. Až výsledky posledního modelu odpovídají předpokladům Levistkeho a Wayne. Tento model však dokáže vysvětlit jen necelých 22 % variance, což značí, že toho soudobá politologie o příčinách dlouhodobé represe příliš mnoho neví.

Závěr

Cílem studie bylo pokusit se prostřednictvím soudobých teorií objasnit rozdíly v míře represe v hybridních režimech Latinské Ameriky. Výsledky ukazují, že řada našich předpokladů neplatí vůbec, anebo jen částečně. Ve výsledku se pak naše schopnost porozumět studovanému problému velmi liší v závislosti na jednotlivých autoritářských a represivních strategiích. Obecně je k výsledkům možné říci, že jsme schopni lépe vysvětlit krátkodobé a snadněji viditelné strategie.

Prvním a zároveň poměrně překvapivým zjištěním je, že si držitelé moci v hybridních režimech Latinské Ameriky nevybírají svou represivní strategii na základě rozložení politické moci v parlamentu. Výsledky totiž ukazují, že v případě utužení poměrů mají spíše tendenci využívat všech dostupných prostředků. Poměrně silný teoretický předpoklad, který v počátku výzkumu hybridních režimů formuloval Andreas Schedler, tak padá. Ve vztahu ke zkoumanému areálu je toto zjištění cenné ještě z jednoho důvodu. Tento argument se totiž nedávno objevil ve studii o současné Nikaragui, kterou sepsal Salvador Martí i Puig (2016: 247–248). Sandinistický režim dnes není jinak represivní, jak tvrdí zmíněný autor, ale stále více represivní. Demonstrovat to lze snadno už na první represivní strategii, kterou je zastrašování opozice. Podle zmíněného autora v roce 2011 násilí vůči politickým odpůrcům po volbách pokleslo, protože režim získal legislativní většinu a může opozici eliminovat jinak. Tento jev však nezaznamenaly ani kvantitativní databáze jako V-dem nebo Freedom House ani tamní novináři a komentátoři (Espiroza 2017; Álvarez, Chamorro Mendencia 2017).

Když už mluvíme o utužování poměrů, je třeba konstatovat, že jeho příčinou v hybridních režimech Latinské Ameriky není vždy jen krátkodobý pocit ohrožení, pramenící ze špatné ekonomické situace nebo sílící opozice. Kupříkladu Rafael Correa během své vlády v Ekvádoru nikdy nečelil sjednocené opozici a ekonomická situace se začala zhoršovat až během posledních let jeho vlády. I přesto se však snažil výrazně omezovat svobodu médií (Lauría 2011) a manévrovací prostor sociálních hnutí (Ortiz 2013). Utužování poměrů v reakci na sjednocení opozice jsme pak sice mohli vidět ve Venezuele (Corrales 2015), ale už ne

²¹ Autoři uvažují o nerovném herním poli jako celku (Levitsky, Way 2010b). Ve snaze vyhovět této myšlence byl vytvořen „*index nerovného herního pole*“, který udává součet všech tří hodnot dlouhodobých represivních strategií.

v Paraguayi. Namísto represe a manipulace se totiž prezident Duarte Frutos snažil opozici především rozštěpit, což se vládnoucí straně Colorado nakonec stalo osudným (Abente-Brun 2009: 148–150).

Vliv mezinárodních faktorů úroveň represe se bohužel příliš nepotvrdil. Přesněji se ukazuje, že vztah mezi touto proměnnou a většinou represivních strategií je nejednoznačný nebo velmi slabý. Jedinou strategií, na kterou mají mezinárodní vazby konzistentní a negativní vliv, je zastrahování opozice. To je ve své podstatě dobrá a pozitivní zpráva, protože ukazuje, že mezinárodní komunita není úplně bezbranná a její působení dokáže dlouhodobě snižovat alespoň ty nejnásilnější projevy soudobých autoritářů. Nejednoznačný vliv na ostatní formy represe pak bohužel může být dokladem o selektivní slepotě nebo lhostejnosti. Příkladem mohou být vztahy mezi USA a vládou Daniela Ortegy, které byly po jeho návratu do funkce prezidenta dlouho poměrně dobré. Jednou z příčin bylo nesporně to, že jeho vláda vyhovovala ekonomickým zájmům USA. Spojené státy tak upřednostnily ekonomické hledisko a bezpečnostní spolupráci (Thaler 2016: 163) před omezováním demokracie, ke kterému v Nikaragui po roce 2008 prokazatelně docházelo. Data o velikosti investic a rozvojové pomoci USA do analyzovaných hybridních režimů navíc ukazují, že to nebyl zdaleka jediný příklad.

LITERATURA:

- ABENTO-BRUN, Diego (2009). Paraguay: The Unraveling of One-Party Rule. *Journal Of Democracy*. Vol. 20, no. 1, pp. 143–156. <https://doi.org/10.1353/jod.0.0056>
- ÁLVAREZ, Leonor; CHAMORRO, Emiliano M. (2017). Daniel Ortega impone violencia electoral desde 2008 Municipales desde 2008 marcadas por agresiones del FSLN. *La Prensa* [online; cit. 2018-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://www.laprensa.com.ni/2017/11/10/politica/2328354-ortega-impone-violencia-en-comicios>>.
- ANRIA, Santiago (2016). More inclusion, less liberalism in Bolivia. *Journal Of Democracy*. Vol. 27, no. 3, pp. 99–108. <https://doi.org/10.1353/jod.2016.0037>
- BALDERACCHI, Claudio (2017). Political leadership and the construction of competitive authoritarian regimes in Latin America: implications and prospects for democracy. *Democratization*. Vol. 25, no. 3, pp. 504–523. <https://doi.org/10.1080/13510347.2017.1388229>
- BEA (2017). Bureau of Economic Analysis. U.S Department of Commerce [online; cit. 2018-05-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.bea.gov/iTable/iTable.cfm?ReqID=2&step=1#reqid=2&step=1&isuri=1&202=1&203=30&204=4&205=1,2&200=1&201=1&207=43&208=2&209=73>>.
- BALÍK, Stanislav; HOLZER, Jan (2006). Debata o hybridních režimech: Stručná rekapitulace pokusu o paradigmatickou změnu. *Politologická revue*. Vol. 12, no. 2, pp. 5–29.
- BÍLEK, Jaroslav (2015). Hybridní režimy jako svébytná kategorie politických režimů: Komparace vybraných přístupů. *Středoevropské politické studie*. Vol. 17, no.2, pp. 212–233. <https://doi.org/10.5817/CEPSR.2015.2.212>
- BIRCH, Sarah (2011). *Electoral Malpractice*. Oxford: Oxford University Press.
- BLAIR, Laurence (2017). Evo for ever? Bolivia scraps term limits as critics blast ‚coup‘ to keep Morales in power. [online; cit. 2018-06-12] Dostupné z WWW: <<https://www.theguardian.com/world/2017/dec/03/evo-morales-bolivia-president-election-limits>>.

- BOAS, Taylor C. (2005). Television and Neopopulism in Latin America: Media Effects in Brazil and Peru. *Latin American Research Review*. Vol. 40, no. 2, pp. 27–49. <https://doi.org/10.1353/lar.2005.0019>
- BOGGARDS, Matthijs; ELISCHER, Sebastian (eds.; 2016). *Democratization and Competitive Authoritarianism in Africa*. Wiesbaden: Springer VS.
- BOSTROM, Mikael (1994). The Difficult Art of Classifying Regimes: The Case of Paraguay. *Scandinavian Political Studies*. Vol. 17, no. 3, pp. 213–238. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.1994.tb00146.x>
- BUNCE, Valeria; WOLCHICK, Sharon (2011). *Defeating Authoritarian Leaders in Post-Communist Countries*. New York: Cambridge University Press.
- CANNON, Robert; HUME, Mo (2012). Central America, civil society and the ‚pink tide‘: Democratization or de-democratization? *Democratization*. Vol. 19, no. 6, pp. 1039–1064. <https://doi.org/10.1080/13510347.2011.619775>
- CASSANI, Andrea (2014). Hybrid What? Partial consensus and persistent divergence in the analysis of hybrid regimes. *International Political Science Review*. Vol. 35, no. 2, pp. 542–558. <https://doi.org/10.1177/0192512113495756>
- CASTAÑEDA, Jorge G. (1996). *The Mexican Shock: Its Meaning for the United States*. New York: New Press.
- CARRIÓN, Julio, F. (ed.; 2006). *The Fujimori Legacy: The Rise of Electoral Authoritarianism in Peru*. University Park: Pennsylvania State University Press.
- CARTER CENTER (2011). The November 2011 Elections in Nicaragua: A Study Mission Report of the Carter Center [online; cit. 2018-06-12]. Dostupné z WWW: <https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/americas/nicaragua_2011_report_post.pdf>.
- CONAGHAN, Catherine M. (2005). *Fujimori's Peru: Deception in the Public Sphere*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- COPPEDGE, Michael; GERRING, John; KNUTSEN, Karl H; LINDBERG, Staffan I; TEORELL, Jan; ALTMAN, David; BERNHARD, Michael; FISH, Steven M; GLYNN, Adam; HICKEN, Allen; Lührmann, Anna; MARQUARDT, Kyle L; MCMANN, Kelly; PAXTON, Pamela; PEMSTEIN, Daniel; SEIM, Brigitte; SIGMAN, Rachel; SVEND-ERIK, Skaaning; STATON, Jeffrey; WILSON, Steven; CORNELL, Agnes; GASTALDI, Lisa; GJERLOW, Haakon; ILCHENKO, Nina; KRUSELL, Joshua; MAXWELL, Laura; MECHKOVA, Valeriya; MEDZIHORSKY, Juraj; PERNES, Josefine; VON Römer, Johannes; STEPANOVA, Natalia; Sundström, Aksel; TZELGOV, Eitan; YI-TING, Wang; WIG, Tore; ZIBLATT, Daniel (2019). V-Dem [Country-Year/Country-Date] Dataset v9. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- COPPEDGE, Michael; GERRING, John; KNUTSEN, Karl H; LINDBERG, Staffan I; TEORELL, Jan; ALTMAN, David; BERNHARD, Michael; FISH, Steven M; GLYNN, Adam; HICKEN, Allen; Lührmann, Anna; MARQUARDT, Kyle L; MCMANN, Kelly; PAXTON, Pamela; PEMSTEIN, Daniel; SEIM, Brigitte; SIGMAN, Rachel; SVEND-ERIK, Skaaning; STATON, Jeffrey; WILSON, Steven; CORNELL, Agnes; GASTALDI, Lisa; GJERLOW, Haakon; ILCHENKO, Nina; KRUSELL, Joshua; MAXWELL, Laura; MECHKOVA, Valeriya; MEDZIHORSKY, Juraj; PERNES, Josefine; VON Römer, Johannes; STEPANOVA, Natalia; Sundström, Aksel; TZELGOV, Eitan; YI-TING, Wang; WIG, Tore; ZIBLATT, Daniel (2019b). V-Dem Codebook v9. Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- CORRALES, Javier; PENFORT, Michael (2007). Venezuela: Crowding Out the Opposition. *Journal Of Democracy*. Vol. 18, no. 2, pp. 99–113. <https://doi.org/10.1353/jod.2007.0020>
- CORRALES, Javier (2015). The Authoritarian Resurgence: Autocratic Legalism in Venezuela.

- Journal of Democracy*. Vol 26, no. 2, pp. 37–51.
- CRITERIO.HN (2017). Cronología del fraude electoral en Honduras. [online; cit. 2018-06-11] Dostupné z WWW: <<https://criterio.hn/2017/12/08/cronologia-del-fraude-electoral-honduras>>.
- DAVENPORT, Christian (2007). State Repression and Political Order. *Annual Review of Political Science*. Vol. 10, no. 1, pp. 1–23. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.101405.143216>
- DE LA TORRE, Carlos; ORTIZ LIMOS, Andrés (2015). Populist polarization and the slow death of democracy in Ecuador. *Democratization*. Vol. 23, no. 2, pp. 221–241. <https://doi.org/10.1080/13510347.2015.1058784>
- DIAMOND, Larry (2002). Thinking about hybrid regimes. *Journal of Democracy*. Vol. 13, no. 2, pp. 21–35. <https://doi.org/10.1353/jod.2002.0025>
- DIARIO LAS AMÉRICAS (2018). Venezolanos recuerdan el cierre de RCTV hace 11 años. [online; cit. 2018-05-28] Dostupné z WWW: <<https://www.diariolasamericas.com/america-latina/venezolanos-recuerdan-el-cierre-rctv-hace-11-anos-n4151622>>.
- DPI (2017). *The Database of Political Institutions*. [online; cit. 2018-03-06] Dostupné z WWW:<<https://publications.iadb.org/handle/11319/8806>>.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra; BUBEN, Radek; NĚMEC, Jan (2012). *Que el pueblo mande! Levicové vlády, populismus a změny režimů v Latinské Americe*. Praha: Doplněk.
- EL DIARIO SOCIEDAD (2017). Ordenan detención domiciliaria para Félix Becerra [online; cit. 2018-03-06] Dostupné z WWW: <http://www.eldiario.net/noticias/2017/2017_11/nt171124/sociedad.php?n=51&-ordenan-detencion-domiciliaria-para-felix-becerra>.
- ESPIROZA, José M. (2017). La violencia electoral en Nicaragua empezó en 2008. *La Prensa*. [online; cit. 2018-03-06] Dostupné z WWW: <<https://www.laprensa.com.ni/2017/11/19/politica/2333211-la-violencia-electoral-nicaragua-empezo-2008>> .
- FINAN, Frederico; SCHECHTER, Laura (2012). Vote-Buying and Reciprocity. *Econometrica*. Vol. 80, no. 2, pp. 863–881. <https://doi.org/10.3982/ECTA9035>
- GREENE, Kenneth F. (2010). The Political Economy of Authoritarian Single-Party Dominance. *Comparative Political Studies*. Vol. 43, no. 7, pp. 807–834. <https://doi.org/10.1177/0010414009332462>
- HAGGARD, Stephan; KAUFMAN, Robert R. (1995). *The Political Economy of Democratic Transitions*. Princeton: Princeton University Press.
- HAGGARD, Stephan; KAUFMAN, Robert R. (2008). *Development, Democracy, and Welfare States Latin America, East Asia, and Eastern Europe*. Princeton: Princeton University Press
- HAMILTON, Lawrence C. (2003). *Statistics with STATA. Eight edition*. Boston: Brooks/Cole.
- HAUSER, Megan (2017). Does Electoral Manipulation Vary? Examining the Conditions for Instrumental and Informational Manipulation in Post-Soviet Elections. *The Soviet and Post-Soviet Review*. Vol. 45, no. 2, pp. 5–50. <https://doi.org/10.1163/18763324-20171250>
- HENDL, Jan (2009). *Přehled statistických metod zpracování dat (3.vydání): Analýza a meta-analýza dat*. Praha: Portál.
- HOWARD, Marc M.; ROESSLER, Philip G. (2006). Liberalizing Electoral Outcomes in Competitive Authoritarian Regimes. *American Journal of Political Science*. Vol. 50, no. 2, pp. 362–378. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2006.00189.x>
- KARL, Terry L. (1995). The Hybrid Regimes of Central America. *Journal of Democracy*. Vol. 6,

- no. 3, pp. 72–86. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0049>
- KELLAM, Marisa; STEIN, Elizabeth A. (2016). Silencing Critics: Why and How Presidents Restrict Media Freedom in Democracies. *Comparative Political Studies*. Vol. 49, no. 1, pp. 36–77. <https://doi.org/10.1177/0010414015592644>
- KRUMHOLTZ, Michael (2016). As Nicaragua elections approach, banned opposition decries Ortega's budding dictatorship [online; cit. 2018-06-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.ticotimes.net/2016/09/05/nicaragua-elections-ortega>>.
- LAURÍA, Carlos (2011). Confrontation, repression in Correa's Ecuador. Committee to Protect Journalists [online; cit. 2018-03-06]. Dostupné z WWW: <<https://cpj.org/reports/2011/09/confrontation-repression-correa-ecuador.php>>.
- LEAN, Sharon F. (2007). The presidential and parliamentary elections in Nicaragua, November 2006. *Electoral Studies*. Vol. 26, no. 4, pp. 828–832. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2007.06.006>
- LEHOUCQ, Fabrice E.; MOLINA, Iván (2002). *Stuffing the Ballot Box: Fraud, Electoral Reform, and Democratization in Costa Rica*. New York: Cambridge University Press.
- LEHOUCQ, Fabrice E. (2003). Electoral Fraud: Causes, Types, and Consequences. *Annual Review of Political Science*. Vol. 6, pp. 233–256. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.6.121901.085655>
- LEVITSKY, Steven; WAY, Lucan (2010). *Competitive Authoritarianism: Hybrid Regimes after the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- LEVITSKY, Steven; LUCAN, Way (2010b). Why Democracies Need a Level Playing Field. *Journal of Democracy*. Vol. 21, no. 1, pp. 55–68.
- LEVITSKY, Steven; HELMKE, Gretchen (2006). *Informal Institutions and Democracy: Lessons from Latin America*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- LEVITSKY, Steven; LOXTON, James (2013). Populism and competitive authoritarianism in the Andes. *Democratization*. Vol. 20, no. 1, pp. 107–136. <https://doi.org/10.1080/13510347.2013.738864>
- MAGALONI, Beatriz (2006). *Voting for Autocracy*. New York: Cambridge University Press.
- MAINWARING, Scott (2012). From Representative Democracy to Participatory Competitive Authoritarianism: Hugo Chávez and Venezuelan Politics. *Perspectives on Politics*. Vol. 10, no. 4, pp. 955–967. <https://doi.org/10.1017/S1537592712002629>.
- MAINWARING, Scott; BRINKS, Daniel; PÉREZ-LIÑÁN, Aníbal S. (2001). Classifying Political Regimes in Latin America. *Studies in Comparative International Development*. Vol. 36, no. 1, pp. 37–65.
- MAINWARING, Scott; PÉREZ-LIÑÁN, Aníbal S. (2010). Classification of political regimes in Latin America 1900–2010. [online; cit. 2018-01-08]. Dostupné z WWW: <<http://kellogg.nd.edu/democracies-materials.shtml>>.
- MAINWARING, Scott; PÉREZ-LIÑÁN, Aníbal S. (2013). *Democracies and Dictatorships in Latin America. Emergence, Survival and Fall*. New York: Cambridge University Press.
- MAINWARING, Scott; PÉREZ-LIÑÁN, Aníbal S. (2013b). Regime Legacies and Levels of Democracy: Evidence from Latin America. *Comparative Politics*. Vol. 45, no. 4, pp. 379–397. <https://doi.org/10.5129/001041513x13815259182785>
- MAINWARING, Scott; PÉREZ-LIÑÁN, Aníbal S. (2015). Cross-Currents in Latin America. *Journal of Democracy*. Vol. 26, no. 1, pp. 114–127. <https://doi.org/10.1353/jod.2015.0003>
- MAYORGA, René A. (2017). Populismo autoritario y transición regresiva: la dictadura plebiscitaria en la región andina. *Latin American Review of Comparative Politics*. Vol 2017,

- no. 12, pp 39–69.
- MARTÍ I PUIG, Salvador (2016). Nicaragua: Desdemocratización y caudillismo. *Revista de Ciencia Política*. Vol. 36, no. 1, pp. 239–258. <https://doi.org/10.4067/S0718-090X2016000100011>
- MCMANN, Kelly M. (2006). *Economic Autonomy and Democracy. Hybrid Regimes in Russia and Kyrgyzstan*. New York: Cambridge University Press.
- MERKEL, Wolfgang (2004). Embedded and defective democracies. *Democratization*. Vol. 11, no. 5, pp. 33–58. <https://doi.org/10.1080/13510340412331304598>
- MICHALIK, Susanne (2015). *Multiparty Elections in Authoritarian Regimes. Explaining their Introduction and Effects*. Wiesbaden: Springer VS.
- MOE (2017) INFORME FINAL Elecciones Generales 2017 [online; cit. 2018-12-06]. Dostupné z WWW: <<https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/373041878-moe-ue-honduras-2017-informe-final.pdf>>.
- MORSE, Yonatan L. (2012). The Era of Electoral Authoritarianism. *World Politics*. Vol. 61, no. 1, pp. 61–198. <https://doi.org/10.1017/S0043887111000281>
- ORTIZ, Andrés (2013). *La sociedad civil ecuatoriana en el laberinto de la revolución Ciudadana*. Quito: FLACSO.
- PÁGINA SIETE (2017). Caso Fondioc: Disponen detención domiciliaria para el exdirigente Félix Becerra [online, cit. 2018-12-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.paginasiete.bo/nacional/2017/11/23/caso-fondioc-disponen-detencion-domiciliaria-para-exdirigente-felix-becerra-160593.html>>.
- PLÜMPER, Thomas; TROEGER, Vera E.; MANOW, Philip (2005). Panel data analysis in comparative politics: Linking method to theory. *European Journal of Political Research*. Vol. 44, no. 2, pp. 327–354. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2005.00230.x>
- RADAELLI, Claudio M.; WAGEMANN, Claudius (2018). What did I leave out? Omitted variables in regression and qualitative comparative analysis. *European Political Science*. Vol. 2019, no. 18, pp. 275–290. <https://doi.org/10.1057/s41304-017-0142-7>
- SANCHEZ-SIBONY, Omar (2013). Democratic Breakdowns via a Thousand Blows in Latin America. *Lasa Forum*. Vol. 44, no. 4, pp. 7–9.
- SANTIUSTE, Salvador C. (2001). La „Incompleta“ Transformación Del FSLN. *América Latina Hoy*. Vol. 2001, no. 27, pp. 89–122.
- SALINAS, Carlos (2016). *La oposición se retira de las elecciones en Nicaragua* [online; cit. 2018-12-06]. Dostupné z WWW: <https://elpais.com/internacional/2016/06/16/america/1466037877_316022.html>.
- SEEBERG, Merete B. (2014). State capacity and the paradox of authoritarian elections. *Democratization*. Vol. 21, no. 7, pp. 1265–1285. <https://doi.org/10.1080/13510347.2014.960210>
- SCHEDLER, Andreas (2002). The Menu of Manipulation. *Journal of Democracy*. Vol. 13, no. 2, pp. 37–50.
- SCHEDLER, Andreas (2002b). The Nested Game of Democratization by Elections. *International Political Science Review*. Vol. 23, no. 1, pp. 103–122. <https://doi.org/10.1177/0192512102023001006>
- SCHEDLER, Andreas (2013). *The Politics of Uncertainty. Substaining and Subverting Electoral Authoritarianism*. Oxford: University Press.
- SEMANA (2017). Maduro castiga a la oposición y le prohíbe participar en las elecciones presidenciales [online; cit. 2018-6-12] Dostupné z WWW: <<https://www.semana.com/>>

- mundo/articulo/maduro-castiga-a-la-oposicion-y-le-prohibe-participar-en-las-elecciones-presidenciales/550213>.
- SIMPSON, Alberto (2013). *Why governments and parties manipulate elections: theory, practice, and implications*. New York: Cambridge University Press.
- SMITH, Peter H.; ZIEGLER, Melissa R. (2008). Liberal and Illiberal Democracy in Latin America. *Latin American Politics and Society*. Vol. 50, no. 1, pp. 31–57. <https://doi.org/10.1111/j.1548-2456.2008.00003.x>
- ROSS, Michael L. (2001). Does Oil Hinder Democracy? *World Politics*. Vol. 53, no. 3, pp. 325–361. <https://doi.org/10.1353/wp.2001.0011>
- THALER, Kai M. (2016). Nicaragua: A Return to Caudillismo. *Journal Of Democracy*. Vol. 28, no. 2, pp. 157–169. <https://doi.org/10.1353/jod.2017.0032>
- TORRES, Patricia; CASEY, Nicolas (2017). Los colectivos venezolanos, las bandas de civiles armados que atacan a los manifestantes y defienden a Maduro [online; cit. 6-8-2018] Dostupné z WWW: <<https://www.nytimes.com/es/2017/04/22/colectivos-venezuela-nicolas-maduro/>>.
- VAN HAM, Carolien; LINDBERG, Staffan I. (2015). From Sticks to Carrots: Electoral Manipulation in Africa, 1986–2012. *Government and Opposition*. Vol. 50, no. 3, pp. 521–548. <https://doi.org/10.1080/13510347.2017.1365841>
- VAN HAM, Carolien; SEIM, Briggette (2017). Strong states, weak elections? How state capacity in authoritarian regimes conditions the democratizing power of elections. *International Political Science Review*. Vol. 39, no. 1, pp. 1–18. <https://doi.org/10.1177/0192512117697544>
- WAY, Lucan (2016). Preface. In: BOGGARDS, Matthijs; ELISCHER, Sebastian (ed.). *Democratization and Competitive Authoritarianism in Africa*. Wiesbaden: Springer VS, pp. 1–4.
- WB (2018). *World Bank Open Data*. [online; cit. 2018-06-05]. Dostupné z WWW: <<https://data.worldbank.org/>>.
- WEYLAND, Kurt (2013). Latin America's Authoritarian Drift: The Threat from the Populist Left. *Journal Of Democracy*. Vol. 24, no. 3, pp. 18–32.
- WIGELL, Mikael (2008). Mapping „hybrid regimes“. Regime types and concepts in comparative politics. *Democratization*. Vol. 15, no. 2, pp. 230–250. <https://doi.org/10.1080/13510340701846319>
- WILSON, Sven E.; BUTLER, Daniel M. (2007). A Lot More to Do: The Sensitivity of Time-Series Cross-Section Analyses to Simple Alternative Specifications. *Political Analysis*. Vol. 15, no. 2, pp. 101–123. <https://doi.org/10.1093/pan/mpj012>
- ZINECKER, Heidrun (2009). Regime-Hybridity in Developing Countries: Achievements and Limitations of New Research on Transitions. *International Studies Review*. Vol. 11, no. 2, pp. 302–331. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2009.00850.x>

Přílohy:

Příloha 1: Pearsonův korelační koeficient nezávislých proměnných

	Kapacita	Většina	Koalice	HDP	Nerosty	Vazby
Kapacita států		0,062	-0,107	0,167	0,144	-0,003
Legislativní většina	0,062		-0,046	-0,077	0,22	0,067
Opoziční koalice	-0,107	-0,046		0,007	0,232	0,083

	Kapacita	Většina	Koalice	HDP	Nerosty	Vazby
Meziroční vývoj HDP	0,167	-0,077	0,007		0,22	-0,003
Nerostné bohatství	0,144	0,22	0,232	0,22		0,018
Mezinárodní vazby	-0,003	0,063	0,083	-0,003	0,018	

Zdroj: Autor.

Příloha č. 2: Pearsonův korelační koeficient nezávislých proměnných

	Historie	Bohatství	Nerosty	HDP	Většina	Koalice	Vazby
Historie		0,519	0,464	-0,044	0,377	0,312	0,047
Bohatství	0,519		0,579	0,017	0,3	0,403	0
Nerostné bohatství	0,464	0,579		0,077	0,333	0,28	-0,139
Meziroční vývoj HDP	-0,044	0,017	0,077		-0,02	-0,087	0,131
Legislativní většina	0,377	0,3	0,333	-0,02		0,122	0,152
Opoziční koalice	0,312	0,403	0,28	-0,087	0,122		-0,079
Mezinárodní vazby	0,047	0	-0,139	0,131	0,152	-0,079	

Zdroj: Autor.